

Střídavá péče

Nedostojí-li obecné soudy své povinnosti přesvědčivě a srozumitelně odůvodnit svůj právní závěr, že není v nejlepším zájmu dětí být ve střídavé (byť i nestejněměrné) péči obou rodičů, poruší právo dotčeného rodiče na péči o děti a jejich výchovu podle čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 1489/22 ze dne 9.5.2023)

Ústavní soud rozhodl ve věci ústavní stížnosti stěžovatele M. P., zastoupeného Mgr. N.P.V., advokátkou, sídlem P., proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. března 2022 č. j. 14 Co 4/2022-114 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 20. října 2021 č. j. 50 Nc 6313/2020-85, 22 P a Nc 467/2020, 22 P a Nc 468/2020, za účasti Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 5, jako účastníků řízení, a 1) D. P., zastoupené JUDr. V.L., advokátem, sídlem P., 2) nezletilé A. P. a 3) nezletilého A. P., zastoupených opatrovníkem městskou částí Praha 16, sídlem P., jako vedlejších účastníků řízení, tak, že rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 20. října 2021 č. j. 50 Nc 6313/2020-85, 22 P a Nc 467/2020, 22 P a Nc 468/2020, a rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 25. března 2022 č. j. 14 Co 4/2022-114 bylo porušeno právo stěžovatele na péči o děti a jejich výchovu zaručené čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 20. října 2021 č. j. 50 Nc 6313/2020-85, 22 P a Nc 467/2020, 22 P a Nc 468/2020, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. března 2022 č. j. 14 Co 4/2022-114 se ruší.

Z odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Ústavní stížností se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví specifikovaných rozsudků Městského soudu v Praze (dále jen "městský soud") a Obvodního soudu pro Prahu 5 (dále jen "obvodní soud") z důvodu porušení ústavně zaručených práv podle čl. 32 odst. 4, čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Vedlejší účastnice D. P. (dále jen "matka") a stěžovatel (dále i jako "otec") jsou rodiči nezletilých dětí - vedlejší účastnice A. P. (dále jen "dcera") a vedlejšího účastníka A. P. (dále jen "syn"). Matka podala dne 6. 11. 2020 u obvodního soudu návrh na úpravu poměrů nezletilých dětí, které žádala svěřit do své výlučné péče. Stěžovatel naproti tomu navrhoval, aby byly děti svěřeny do střídavé péče obou rodičů; ze svého požadavku na stanovení stejnoměrné střídavé péče později upustil a navrhl nestejněměrnou střídavou péči, v jejímž rámci by o děti pečoval od čtvrtka lichého týdne do úterý sudého týdne a ve čtvrtek odpoledne sudého týdne; případně od čtvrtka lichého týdne do pondělí sudého týdne, ve čtvrtek odpoledne sudého týdne a v pondělí odpoledne lichého týdne.

3. Napadeným rozsudkem obvodní soud svěřil obě děti do výlučné péče matky (výrok I) a uložil otcí povinnost přispívat na výživu dcery 7 000 Kč měsíčně a na výživu syna 6 000 Kč měsíčně ode dne právní moci rozhodnutí (výrok II). Pravidelný styk otce s dětmi stanovil v době od čtvrtka lichého týdne od 14:00 do pondělí sudého týdne do začátku školní docházky a ve čtvrtek sudého týdne od 14:00 do 18:30 s tím, že místem předání je vždy ve čtvrtek místo bydliště matky a v pondělí školní zařízení dětí (výrok III). Styk otce s dětmi v období letních prázdnin stanovil obvodní soud v rozsahu

čtyř týdnů v pevných termínech (výrok IV); určil i styk v průběhu dalších prázdnin a svátků (výroky V až VIII), vždy s předáním v místě bydliště matky (výrok IX). Obvodní soud dále stanovil, že rozhodnutí platí i pro dobu po rozvodu (výrok X), a rozhodl o nákladech řízení (XI).

4. Své skutkové závěry učinil obvodní soud z účastnické výpovědi matky ze dne 11. 2. 2021, účastnické výpovědi otce ze dne 8. 9. 2021, vyjádření matky při jednání dne 8. 9. 2021, vyjádření dcery při jednání dne 13. 10. 2021 a z potvrzení zaměstnavatelů obou rodičů o jejich příjmech. Na základě toho obvodní soud dovodil, že je v zájmu dětí, aby byly svěřeny do výlučné péče matky, v jejíž faktické péči se již nyní nacházejí, a aby byl otci stanoven rozšířený styk. Vzal za prokázané, že děti byly od narození převážně v péči matky, zatímco otec zajišťoval rodinu po finanční stránce. Neměl pochyby o schopnostech otce zabezpečit potřeby dětí, měl však za to, že dětem nejlépe vyhovuje model péče navrhovaný matkou; ten je již mezi rodiči na základě jejich předchozí domluvy praktikován. Obvodní soud přihlédl i ke stanovisku dcery, která uvedla, že má ráda oba rodiče, ale přeje si být více času s matkou. Rozpad vztahu představuje podle obvodního soudu značný zásah do života dětí, jejichž přáním - jež vyjádřila dcera - je, aby byly rodiče opět spolu; je potřeba, aby rodiče postupovali vůči dětem co nejvíce ohleduplně. Dohodou rodičů se podařilo najít model péče, na který si děti zvykly, který jim vyhovuje a který - dle názoru obvodního soudu - reflektuje právo dětí na výchovu oběma rodiči; je v zájmu nezletilých, aby tento funkční model pokračoval i nadále, a naopak není v jejich zájmu jej měnit tak, jak požaduje otec. Je přitom podle obvodního soudu lhostejné, zda se model péče nazývá výlučnou péčí jednoho rodiče nebo střídavou péčí. Styk otce s dětmi v období prázdnin a svátků stanovil obvodní soud proporcionálně, aby děti mohly prožívat sváteční chvíle s oběma rodiči. Při stanovení výše výživného vzal v potaz, že matka má vzhledem k svému vysokoškolskému vzdělání potenciál vydělávat minimálně dvojnásobek oproti aktuálnímu výdělku 10 000 Kč měsíčně. Povinnost hradit výživné nestanovil otci zpětně, neboť měl za prokázané, že otec doposud řádně uspokojoval potřeby dětí, když pravidelně přispíval na jejich výživu částkou 10 000 Kč měsíčně a hradil i jejich další výdaje. Neuvěřil přitom tvrzení matky, že výdaje na děti jdoucí nad rámec této částky hradila ona; s ohledem na výši jejího výdělku a nákladů na bydlení musely prostředky na dodatečné výdaje pocházet od otce.

5. Rozsudek obvodního soudu napadl stěžovatel odvoláním. Předně namítal, že v daném případě byla naplněna kritéria pro svěření dětí do střídavé péče obou rodičů, jak vyplývají z nálezu Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014 sp. zn. I. ÚS 2482/13 (N 105/73 SbNU 683) (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná pod <https://nalus.usoud.cz>). Není lhostejné, zda soud zvolí péči střídavou nebo výlučnou; z modelu péče je laicky dovozován odlišný podíl rodičů na rozhodování o dětech. Na model péče nelze usuzovat z výsledku dcery, která se k němu nevyjadřovala; nelze na ni přenášet odpovědnost za výsledek řízení. Stávající rozsah běžného styku označil stěžovatel za nedostatečný, neboť se jednalo o dočasný ústupek z jeho strany; obvodní soud se nevypořádal s jeho argumenty a pouze nekriticky převzal tvrzení matky, aniž zjišťoval, zda matka skutečně tlumočí názor dětí. Přání dcery stěžovatel zohlednil ve své závěrečné řeči, kdy navrhoval střídavou péči nestejnou ve prospěch matky. Stěžovatel dále nesouhlasil s předáváním dětí v místě bydliště matky a brojil i proti pevnému stanovení termínu styku o letních prázdninách; ten je pro stěžovatele zcela překvapivý, nezohledňuje samostatný program dětí a je omezující.

6. Matka naopak požadovala rozsudek obvodního soudu potvrdit. Taktéž orgán sociálně-právní ochrany dětí - městská část Praha 16 (dále jen "OSPOD") navrhl potvrzení rozsudku s odůvodněním, že řešení přijaté obvodním soudem je v zájmu dětí, jež jsou vystresovány absencí komunikace mezi rodiči, ta je však pro střídavou výchovu stěžejní; ohledně styku o letních prázdninách se pak OSPOD přiklonil k návrhu otce, neboť pevně stanovený termín není praktický.

7. V řízení o odvolání městský soud doplnil dokazování podklady prokazujícími příjmové poměry rodičů a jejich výsledkem. Následně dospěl k závěru, že odvolání otce je převážně nedůvodné.

8. Městský soud v napadeném rozsudku úvodem shrnul závěry nálezu sp. zn. I. ÚS 2482/13 a nálezu ze dne 2. 11. 2010 sp. zn. I. ÚS 2661/10 (N 219/59 SbNU 167). Posléze konstatoval, že v posuzované věci byl za dobu společného soužití rodičů nastaven model jejich výrazně rozdělné role, kdy se otec věnoval převážně materiálnímu zabezpečení rodiny a matka pečovala o děti; ty jsou na tento model rodiny zvyklé a vyhovuje jim, což potvrdila i dcera, která vyjádřila přání být více s matkou. O inklinaci k matce podle městského soudu svědčí i obvodním soudem zjištěný fakt, že se děti při konfliktech rodičů přiklánějí k matce; pokud tedy matka odmítáním střídavé výchovy tlumočí názory dětí, nelze její postoj považovat za jednostranný, svévolný a účelový. Městský soud dále uvedl, že vzájemná komunikace, jež je pro střídavou výchovu stěžejní, je na velmi špatné úrovni; viníkem přitom není jen matka, neboť otec má sklony k fabulaci a manipulativnímu chování, kdy prioritně uvádí fakta podporující jeho návrhy. Dle městského soudu nelze pominout, že matka přizpůsobila své pracovní aktivity režimu dětí, zatímco otec je pracovním vytíženým a svůj čas nemůže dětem plně přizpůsobovat; výchovu otcem nelze nahrazovat ze strany prarodičů. Městský soud nezjistil, že by byl otec matkou záměrně vylučován z rozhodování o záležitostech dětí, jak tvrdil; uvedl, že takto byl nastaven model rodiny i v době společného soužití. Ztotožnil se s názorem obvodního soudu a OSPOD, že v zájmu rodičů je zachovat stávající režim, který dětem vyhovuje. Střídavá výchova není dle městského soudu jejich přáním. Styk otce s dětmi je nastaven v nadstandardním rozsahu; jeho rozvržení o letních prázdninách nepovažoval městský soud za možné změnit s ohledem na absenci konstruktivní komunikace mezi rodiči. Místo předávání dětí při běžném styku však upravil na školní zařízení, jak otec navrhoval. Městský soud proto napadeným rozsudkem potvrdil rozsudek obvodního soudu s výjimkou určení místa předání dětí ve výroku III (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II).

II. Argumentace stěžovatele

9. První okruh stěžovatelových námitek směřuje proti rozhodnutí obecných soudů o svěřeni dětí do výlučné péče matky. Stěžovatel zpochybňuje závěr, že v době společného soužití ponechal péči o děti převážně na matce; v této souvislosti poukazuje, že obecné soudy svůj závěr převzaly z výpovědi matky, přestože on sám naopak uváděl, že se na každodenní péči o děti podílel již od jejich narození. Rozporuje také závěr, že se rodiče na současném režimu dohodli; stěžovatel naopak od samého počátku navrhoval střídavou péči, kterou však matka odmítala. Uvádí, že není možné dočasné řešení "petrifikovat" na dobu několika následujících let. Stěžovatel nesouhlasí, že je lhostejné, zda bude forma péče o děti stanovena jako střídavá nebo výlučná; argumentuje, že z modelu péče je laicky dovozován odlišný podíl rodičů na rozhodování o dětech a matka již nyní rozhoduje o podstatných záležitostech dětí sama. Dále stěžovatel zpochybňuje závěr, že překážku střídavé péče představuje jeho pracovní vytížení; podle závěrů nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2022 sp. zn. I. ÚS 3065/21 se tak může stát pouze v mimořádných případech, o který však v posuzované věci nejde. Stěžovatel opakovaně uváděl, že je schopen si pracovní dobu upravit podle potřeb dětí a že jsou jeho rodiče připraveni mu s péčí o děti pomoci při občasných pracovních cestách. Pokud jde o přání dcery, obecné soudy mu dle názoru stěžovatele přikládaly výrazně větší význam, než odpovídá jejímu věku a vyspělosti, přičemž na ni přenesly odpovědnost za výsledek řízení, jež se týká nejen jí samotné, nýbrž i jejího mladšího bratra. Ve věku 10 let může mít dcera těžko představu o obsahu pojmu střídavá a výlučná péče; o tom svědčí i jí vyslovené přání, aby byli zase všichni spolu. Snahu dětí vyhovět při sporech rodičů matce nelze podle stěžovatele vnímat tak, že k ní inklinují; sama dcera při výslechu potvrdila, že má ráda oba rodiče a je ráda s oběma. Stěžovatel dále namítá, že překážkou střídavé péče není ani špatná komunikace rodičů, neboť tato forma neklade na komunikaci vyšší nároky než péče výlučná; poukazuje na závěry nálezu sp. zn. I. ÚS 3065/21. Uzavírá, že se obecné soudy nevypořádaly s jeho argumenty stran naplnění předpokladů pro stanovení střídavé péče a řádně neodůvodnily, proč se od tohoto řešení odklonily. Poukazuje na kritéria, jež jsou obecné soudy podle nálezu sp. zn. I. ÚS 2482/13 povinny při rozhodování o úpravě poměrů nezletilých dětí posuzovat; má za to, že v daném případě byla kritéria naplněna oběma rodiči. K tomu upřesňuje, že přání dcery

zohlednil ve svém návrhu na střídavou péči s nestejným rozvržením ve prospěch matky. I přesto obecné soudy svěřily děti do výlučné péče matky, aniž pro to měly závažné důvody.

10. Rozsah stanoveného styku s dětmi nepovažuje stěžovatel za "nadstandardní", jak obecné soudy tvrdí. Dále brojí proti pevnému rozvržení styku o letních prázdninách, jímž obecné soudy mění dosavadní prázdninový režim dětí a k němuž obecné soudy přistoupily na základě návrhu matky, na který nedostal stěžovatel příležitost reagovat, a na základě skutečností, jež se opírají čistě o subjektivní tvrzení matky o nemožnosti dohody se stěžovatelem.

11. Konečně stěžovatel brojí proti určení místa předání dětí v případě styku o prázdninách a svátcích. Napadená rozhodnutí v tomto směru nerespektují právní závěry Ústavního soudu vyslovené v nálezu ze dne 16. 8. 2021 sp. zn. III. ÚS 1279/21, že oba rodiče mají nést náklady spojené s udržováním osobního styku s dětmi pokud možno stejnou měrou.

III. Řízení před Ústavním soudem

12. Ústavní soud si vyžádal soudní spis a vyzval městský soud, obvodní soud a matku, aby se vyjádřily k ústavní stížnosti.

13. Městský soud ve svém vyjádření ze dne 22. 8. 2022 uvedl, že stěžovatel v ústavní stížnosti převážně interpretuje svůj náhled na rodinné poměry, který je diametrálně odlišný od zjištění soudů, jež měly možnost sledovat chování a reakce rodičů (viz bod 35 rozsudku). Městský soud se v napadeném rozsudku vypořádal s judikaturou Ústavního soudu a podrobně zhodnotil kritéria pro rozhodování o střídavé výchově; ve shodě s obvodním soudem dospěl k závěru, že v zájmu zachování stability výchovného prostředí a ve shodě s vyjádřeným přáním nezletilých dětí je namíste svěřit děti do výlučné péče matky s širokou úpravou styku otce. V podrobnostech odkázal odvolací soud na odůvodnění svého rozsudku a navrhl ústavní stížnost zamítnout.

14. Obvodní soud se vyjádřil dne 22. 8. 2022 tak, že odkázal na odůvodnění svého napadeného rozsudku a obsah soudního spisu.

15. Matka ve svém vyjádření, jež bylo Ústavnímu soudu doručeno dne 21. 9. 2022, uvedla, že s ústavní stížností nesouhlasí a ztotožňuje se se závěry obecných soudů, které vzaly při svém rozhodování v potaz veškeré relevantní okolnosti - včetně přání dcery - a správně se s nimi vypořádaly. Děti se již od narození nacházely fakticky ve výlučné, resp. převážné, péči matky a mají k ní silnější citovou vazbu; tvrzení otce, že se do výchovy zapojoval, je nepravdivé, neboť býval v práci až do podvečerních hodin. Na stávající model péče jsou děti navyklé a vyhovuje jim; toto řešení je v nejlepším zájmu dětí, jak dovodily i obecné soudy. Matka nesouhlasila ani s tvrzením, že se otec při výlučné péči nemůže podílet na rozhodování o dětech a že matka rozhoduje o záležitostech dětí sama; že se tak neděje, může doložit e-mailovou komunikací. Je to naopak otec, kdo matku neinformuje o důležitých otázkách, např. kam pojedete s dětmi na dovolenou. Otec je nepochybně pracovně vytíženější než matka a má na děti méně času; sice poukazuje, že mu s dětmi mohou pomoci jeho rodiče, podle matky však nelze tímto způsobem nahrazovat péči rodiče. Co se týče váhy názoru dcery, poukázala, že dceři je již 11 let a nepochybně má představu o tom, co je výlučná a střídavá péče, a je schopna se rozhodnout; obecné soudy správně k jejímu názoru přihlédly. K úpravě styku v době letních prázdnin matka uvedla, že dohoda s otcem byla velmi náročná a zdlouhavá, proto se jako nejvhodnější řešení jeví stanovit pevný rozvrh předem; je to pro dobro dětí, které v minulosti do poslední chvíle nevěděly, jak budou prázdniny trávit. S ohledem na jejich nízký věk děti ještě nemají mnoho samostatných aktivit, s nimiž by rozvrh mohl kolidovat. Pokud jde o předávání dětí v bydlišti matky, nejedná se o požadavek nikterak excesivní; otec pobývá v blízkosti, má k dispozici automobil a děti mají v bydlišti matky své převážné zázemí. Matka proto navrhla ústavní stížnost zamítnout.

16. Ústavní soud zaslal výše uvedená vyjádření stěžovateli k replice, na což stěžovatel reagoval dne 13. 10. 2022 tak, že vyvracel jednotlivá tvrzení matky. Trval na tom, že o děti pečoval v maximální možné míře již v době společného soužití s matkou; popírání této skutečnosti ze strany matky a z toho dovozený závěr obecných soudů o výrazně rozdělené roli rodičů se jej hluboce dotýká. Má však za to, že i kdyby se takový závěr zakládal na pravdě, není to důvodem pro nastavení výrazně nerovnoměrné péče po rozpadu manželství. Stěžovatel dále popřel, že by s ním matka konzultovala záležitosti týkající se dětí, a na podporu svého tvrzení uvedl příklady jejího jednání a připojil e-mailovou komunikaci. Pracovní vytížení stěžovatele odpovídá plnému úvazku, jehož by - s ohledem na věk dětí - měla být schopna i matka; poukázal na flexibilní nastavení jeho pracovní doby, jež mu umožňuje "napracovat" si čas strávený s dětmi ve dnech styku. Překážku střídavé péče nepředstavují ani pracovní cesty, jejichž počet se v průběhu posledního půl roku omezoval na jednotky; pokud by matka nebyla schopna či ochotna si dny styku se stěžovatelem vyměnit, jsou připraveni o děti pečovat jejich prarodiče. Stěžovatel dále rozporoval matčino tvrzení o "náročné" a "sáhodlouhé" komunikaci ohledně rozvržení styku v průběhu letních prázdnin; obecné soudy dle jeho názoru pochybily, pokud matčino tvrzení bez dalšího převzaly. K tomu opět předložil e-mailovou korespondenci s matkou. Nesouhlasil ani s tvrzením, že matce zatajil místo pobytu dětí. Dále trval na předávání dětí v místě bydliště přebírajícího rodiče, neboť oba rodiče mají nést náklady na udržování styku stejnou měrou. Stěžovatel uzavřel, že se vyjádření městského soudu i matky zcela mýjí s podstatou ústavní stížnosti; obecné soudy se nevypořádaly s ústavněprávními požadavky na rozhodnutí o péči o děti, rozhodly svévolně a nedodržely pravidla spravedlivého procesu.

17. Ústavní soud usnesením ze dne 24. 10. 2022 č. j. II. ÚS 1489/22-38 jmenoval opatrovníkem dětí pro řízení o ústavní stížnosti městskou část Praha 16, tj. OSPOD. Následně vyzval opatrovníka, aby se vyjádřil k ústavní stížnosti.

18. OSPOD ve svém vyjádření ze dne 24. 11. 2022 uvedl, že rodiče měli možnost předložit obecným soudům dohodu o úpravě poměrů nezletilých dětí; za tím účelem i docházeli na mediaci, v průběhu pěti setkání však nebyli schopni najít konsensus. OSPOD byl ustanoven opatrovníkem dětí k hájení jejich nejlepšího zájmu, který obecné soudy nikterak neohrozily; právo dětí podle čl. 32 odst. 4 Listiny nebylo porušeno.

19. Ústavní soud již nezasílal stěžovateli vyjádření OSPOD k replice, neboť z něj nezjistil žádné nové skutečnosti, jež by byly pro rozhodnutí o ústavní stížnosti podstatné. Ze záznamu o nahlížení do spisu sp. zn. II. ÚS 1489/22 ze dne 6. 4. 2023 nadto zjistil, že se stěžovatel prostřednictvím své právní zástupkyně s obsahem vyjádření seznámil.

20. Podle § 44 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), rozhodl Ústavní soud ve věci bez konání ústního jednání, neboť od něj neočekával další objasnění věci.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

21. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí. Stěžovatel je právně zastoupen advokátem na základě plné moci pro zastupování v tomto řízení před Ústavním soudem, ústavní stížnost splňuje i ostatní zákonem stanovené náležitosti a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario).

V. Vlastní posouzení

V/a. Obecná východiska

22. Při přezkumu rozhodnutí obecných soudů týkajících se úpravy výchovných poměrů k nezletilým dětem se Ústavní soud soustředí zejména na posouzení otázek, zda řízení před soudy bylo konáno a přijatá opatření byla činěna v nejlepším zájmu dítěte (čl. 3 Úmluvy o právech dítěte), zda byly za účelem zjištění nejlepšího zájmu dítěte shromážděny veškeré potřebné důkazy s tím, že důkazní aktivita nedopadá na samotné účastníky, nýbrž na soud, zda hodnocení důkazů odpovídalo principům zakotveným v hlavě páté Listiny a ustanovením zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zda byla veškerá rozhodnutí vydaná v průběhu řízení rádně a dostatečně odůvodněna [srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 17].

23. Prioritním měřítkem pro nalezení modelu péče rodičů o dítě je nejlepší zájem dítěte [k významu pojmu nejlepší zájem dítěte viz např. nález ze dne 30. 12. 2014 sp. zn. I. ÚS 1554/14 (N 236/75 SbNU 629), body 23-25]. Posouzení naplnění tohoto měřítká přísluší obecným soudům, které jsou povinny posuzovat věc individuálně s přihlédnutím k jejím konkrétním okolnostem a zvláštnostem. Jejich úkolem je ovšem zároveň na základě uplatnění zásady proporcionality nalézt řešení, které nebude nepřiměřeně omezovat ani právo žádného z rodičů zaručené v čl. 32 odst. 4 Listiny [srov. nález sp. zn. I. ÚS 3065/21, bod 19, nebo nález ze dne 31. 8. 2018 sp. zn. IV. ÚS 1286/18 (N 145/90 SbNU 353), bod 21].

24. Postup obecných soudů při posuzování nejlepšího zájmu dítěte a volby příslušného modelu péče rodičů o dítě nicméně nemůže být libovolný. Ustálená judikatura Ústavního soudu proto na základě § 907 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, a relevantních mezinárodních smluv vymezila obecná kritéria, která musí obecné soudy z hlediska nutnosti zohlednění nejlepšího zájmu dítěte vzít v úvahu při rozhodování o úpravě výchovných poměrů a jejich naplnění vždy zkoumat. Jsou jimi: (1) existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěřením do péče usilující osobou; (2) míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřením do péče té které osoby; (3) schopnost osoby usilující o svěřením dítěte do péče zajistit jeho vývoj i fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby; (4) přání dítěte [viz nález sp. zn. I. ÚS 2482/13, body 19-25].

25. Ve vztahu k posledně uvedenému kritériu, tj. přání dítěte, pak Ústavní soud konstatoval, že za předpokladu, že je dítě dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé, je nutné jeho přání považovat za zásadní vodítko při hledání jeho nejlepšího zájmu; současně však zdůraznil, že není možné, aby obecné soudy postoj nezletilého dítěte bez dalšího převzaly a aby své rozhodnutí založily toliko na jeho přání, nikoli na pečlivém a komplexním posuzování jeho zájmů. V návaznosti na zjišťování názoru nezletilého musí obecné soudy provést samostatnou úvahu, která bere v potaz všechny relevantní okolnosti, kromě jiných i výše zmíněnou rozumovou a emocionální vyspělost nezletilého dítěte, dále pak jeho věk či míru objektivitu (nezávislosti) jeho postoje [srov. např. nález ze dne 28. 2. 2018 sp. zn. II. ÚS 2866/17 (N 39/88 SbNU 535), bod 41].

26. V případě, že jeden z rodičů naplňuje uvedená kritéria výrazně lépe, je zpravidla v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do jeho péče; naplňují-li je oba rodiče přibližně stejnou měrou, je třeba vycházet z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů. Uvedenou presumpci lze vyvrátit, nicméně jsou k tomu zapotřebí pádné důvody, které musí sledovat ochranu nejlepšího zájmu dítěte [viz nález ze dne 21. 11. 2017 sp. zn. IV. ÚS 1921/17 (N 215/87 SbNU 477), bod 14]. V této souvislosti by pozornosti obecných soudů neměl uniknout shrnující nález sp. zn. I. ÚS 3065/21, jenž byl vydán teprve po napadených rozsudcích.

27. Skutečnosti svědčící proti střídavé péči přitom musí být nejen tvrzeny, ale i prokázány (viz nález sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 29). Obecné soudy musí v rámci naplnění podmínek zásady vyšetřovací v každé fázi řízení vážít, které důkazy je třeba provést, a zda a do jaké míry je nutné dokazování doplnit (viz nález sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 31, a tam odkazovaná rozhodnutí).

28. Důraz na řádné provedení i hodnocení důkazů a celkovou úroveň odůvodnění patří k základním atributům řádného procesu a jeho dodržování je nezbytnou součástí transparentnosti a kontrolovatelnosti justice a účinnou prevencí před nepřezkoumatelností či dokonce libovůlí v soudním rozhodování [náleze ze dne 11. 2. 2004 sp. zn. Pl. ÚS 1/03 (N 15/32 SbNU 131)]. V případech, kdy soudy rozhodují o modelu péče rodičů o nezletilé dítě či rozsahu styku s ním, jsou tyto ústavněprávní nároky ještě zesíleny [náleze ze dne 5. 9. 2017 sp. zn. II. ÚS 1654/17 (N 168/86 SbNU 729), bod 18]. Z formálního hlediska tento závěr plyne z nemožnosti nápravy případných pochybení odvolacího soudu prostřednictvím dovolání, a tedy vyloučení zásahu Nejvyššího soudu. Daleko významnější je ale materiální rozměr - předmětná rozhodnutí mají zásadní dopady na osudy dětí a jejich rodičů, a to často na řadu let či s důsledky na celý život (náleze sp. zn. I. ÚS 3065/21, bod 25).

V/b. Aplikace na projednávaný případ - péče o děti

29. Obecné soudy shodně dospěly k závěru, že stěžovatelem navrhovaná střídavá péče - byť i nestejněměrná - není v nejlepším zájmu dětí. V bodě 15 napadeného rozsudku obvodního soudu a v bodech 34 až 38 napadeného rozsudku městského soudu jsou uvedeny následující důvody pro příklon k výlučné péči matky, resp. překážky, jež stanovení střídavé výchovy z pohledu soudů bránily: (i) přání dětí, (ii) žádoucí kontinuita dosavadního uspořádání, (iii) špatná úroveň komunikace mezi rodiči, (iv) vyšší pracovní vytížení otce.

30. Ústavní soud níže přezkoumá, nakolik aplikace těchto kritérií z ústavněprávního hlediska ob stojí. Posoudí taktéž závěr obvodního soudu, dle něhož je lhostejné, zda se stanovený model výchovy označuje jako výlučná péče jednoho rodiče nebo péče střídavá.

V/b.(i.) Přání dětí

31. Obecné soudy v napadených rozsudcích na mnoha místech zdůrazňují, že dosavadní model péče praktikovaný po rozpadu rodiny oběma dětem vyhovuje (viz opakované zmínky v bodě 15 rozsudku obvodního soudu; dále viz body 34 a 38 rozsudku městského soudu). Městský soud pak dokonce uvádí, že "střídavá výchova není přáním dětí" (bod 38 rozsudku). Takový závěr však neodpovídá obsahu spisu a neobstojí ve světle judikатурních požadavků na zjišťování názoru nezletilých shrnutých v bodě 25 tohoto nálezu.

32. Obvodní soud se sice zaštiťuje názorem obou dětí, postoj syna však nebyl v řízení nijak zjišťován, ať již přímo soudem či nepřímým prostřednictvím opatrovníka. Ve spisu je založena jediná zpráva OSPOD ze dne 8. 2. 2021 (č. l. 37), jež byla zpracována toliko na základě pohovoru s rodiči a neobsahuje žádné přímé poznatky o názorech a postojích dětí. Byť to obecné soudy v odůvodnění napadených rozsudků výslovně neuvedly, patrně převzaly názor syna toliko z vyjádření matky.

33. Pokud jde o zjišťování názoru starší dcery, obvodní soud provedl její výslech při jednání dne 13. 10. 2021, a to za přítomnosti OSPOD a bez přítomnosti rodičů (viz zvukový záznam č. l. 77 a protokol o jednání č. l. 78). Dívka tehdy - mimo jiné - uvedla, že "[...] s tátou i s mámou vycházím dobře, brácha taky [...]" a "radši bych byla vždycky déle doma, myslím tím u mámy. Tak, jak je to teď, mi to vyhovuje, lepší by bylo, kdybychom byli všichni spolu."

34. Jakkoli je z výpovědi dcery patrné její přání trávit více času s matkou než s otcem, neplyne z ní nic, co by odůvodňovalo závěr, že její názor brání stanovení nestejněměrné střídavé péče navrhované stěžovatelem. Ostatně stěžovatel již ve svém odvolání uváděl, že svůj závěrečný návrh přizpůsobil právě dceřině přání. Stěžovateli lze taktéž přisvědčit v tom, že na dítě nelze přenášet odpovědnost za volbu mezi formou střídavé (nestejněměrné) péče a výlučné péče se současným stanovením styku nepečujícího rodiče; tu nese pouze soud, jenž je ve svém rozhodování vázán shora odkazovanými

judikaturními závěry Ústavního soudu.

V/b.(ii.) Žádoucí kontinuita dosavadního uspořádání

35. Obecné soudy považovaly pro své rozhodnutí za stěžejní, že není v zájmu dětí měnit dosavadní faktický model péče, na němž se rodiče dříve dohodli a na který si děti zvykly. Požadavek kontinuity stávajícího uspořádání obecné soudy dále zdůvodňovaly tím, že i v době soužití rodičů byl v rodině nastaven model výrazně rozdělených rolí - otce, jenž materiálně zabezpečoval rodinu, a matky, jež pečovala o děti. Tento závěr se však opírá čistě o tvrzení matky, proti němuž otec v řízení opakovaně uváděl, že se na péči o děti v té době podílel (viz č. l. 19, 64); je proto nutné jej označit za svévolný.

36. Argumentace obecných soudů je nicméně neakceptovatelná i v obecné rovině. Stabilita výchovného prostředí dítěte nemůže být sama o sobě důvodem pro vyloučení střídavé péče. Zdůvodnění zájmem na stabilním výchovném prostředí není dostačující samo o sobě, ale vždy pouze v kontextu posouzení toho, jaký vliv bude mít změna prostředí na psychický či fyzický komfort dítěte samotného. V opačném případě by se totiž fakticky konzervoval status quo daný prvním rozhodnutím ve věci. Odmítáním změny se výchovné prostředí dále stabilizuje, resp. dítě si na něj stále více zvyká, a nepečující rodič s postupujícím časem ztrácí šanci stav zvrátit; ve výsledku by tak ke změně nemuselo dojít nikdy [srov. např. náleze ze dne 6. 12. 2016 sp. zn. I. ÚS 823/16 (N 233/83 SbNU 637), bod 43, nebo náleze sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 42].

37. V posuzované věci má výše uvedený závěr ještě naléhavější rozměr vzhledem k tomu, že výchozí model péče o děti nevychází z prvního soudního rozhodnutí, nýbrž představuje toliko faktické prozatímní uspořádání, k němuž rodiče přistoupili po svém rozchodu do doby, než rozhodnou soudy. Stěžovatel přitom v řízení opakovaně namítal, že toto řešení považuje ze své strany za ústupek a není z jeho pohledu do budoucna akceptovatelné (viz např. č. l. 19, 91).

38. Sama okolnost, že si děti zvykly na určitý model péče, proto nemůže představovat relevantní argument pro odmítnutí jeho změny, nevyplývá-li zároveň z odůvodnění rozhodnutí, že by taková změna měla negativní dopad na jejich psychický či fyzický komfort - resp. by nebyla v jejich nejlepším zájmu - a proč. V posuzovaném případě však obecné soudy nijak nezdůvodňují, proč by změna modelu péče měla nezletilé děti negativně ovlivnit, resp. být v rozporu s jejich nejlepším zájmem; ve své podstatě pouze stručně konstatují, že není vhodné stávající uspořádání měnit. Takový argument však není přezkoumatelný a pro vyloučení stěžovatelem navrhované (asymetrické) střídavé péče nedostačuje.

V/b.(iii.) Špatná úroveň komunikace mezi rodiči

39. Obvodní soud v napadeném rozsudku nikterak nehodnotí úroveň a kvalitu komunikace rodičů. Odvolací soud pak bez dalšího konstatuje, že "vzájemná komunikace rodičů, která je při střídavé výchově stěžejní, je na velice špatné úrovni" (viz bod 35 rozsudku).

40. Absence či horší úroveň komunikace mezi rodiči nicméně nemůže podle konstantní judikatury Ústavního soudu vést sama o sobě k vyloučení střídavé péče, protože by se jednalo o ústupek vzájemné rivalitě rodičů a otevíral by se prostor ke zneužití postavení rodiče, který měl dosud dítě v péči. Nelze vyloučit situaci, kdy i přes všechny pokusy o nápravu ze strany soudu je vzájemná komunikace rodičů natolik konfliktní, že brání svěření dítěte do střídavé péče; poté však musí obecné soudy posoudit, který z rodičů je za nevhodnou komunikaci více zodpovědný a zjištění při rozhodování o péči a rozsahu styku příslušným způsobem zohlednit, přičemž se příslušná úvaha musí v odůvodnění rozhodnutí jasně objevit [srov. náleze sp. zn. I. ÚS 1554/14, body 31-32].

41. Je však současně třeba si uvědomit, že harmonická komunikace rodičů a ochota se dohodnout

bude v rozjitřené situaci po jejich rozchodu spíše výjimkou než pravidlem. Raději než poukazovat na nedosažení obvykle nedostížné mety bezvadné komunikace by proto obecné soudy měly úroveň komunikace posuzovat realisticky ve světle rozsahu a účelnosti výměny informací vyžadované v modelu střídavé péče oproti péči výlučné; v této souvislosti je nutné podotknout, že obecně není u obsahu a kvality komunikace rodičů mezi oběma formami péče velký teoretický ani praktický rozdíl (podrobně viz nálezn sp. zn. I. ÚS 3065/21, bod 39).

42. Výše uvedené závěry se v posuzované věci uplatní o to intenzivněji, vezmeme-li v potaz okolnost, že ve hře je střídavá péče nestejněměrná, kterou otec navrhuje v podobě, jež se co do časového rozvržení jeho péče velmi blíží rozsahu běžného styku, jenž byl rodiči realizován již před vydáním napadených rozhodnutí. Těžko tak lze akceptovat úvahu městského soudu, že úroveň komunikace rodičů, která postačovala k faktické realizaci styku otce s dětmi v rozsahu, jenž takřka kopíruje intervaly otcem navrhované nestejněměrné střídavé péče, ve skutečnosti takové střídavé péči brání.

43. Je vhodné rovněž dodat, že Ústavní soud považuje za problematický i vlastní skutkový závěr městského soudu, dle něhož má otec sklony k fabulaci a manipulativnímu chování (pročež vinu na špatné úrovni komunikace mezi rodiči nenese pouze matka). Odvolací soud jej učinil s odkazem na jedinou pasáž z výslechu otce týkající se počtu automobilů, jež má pro potřeby dětí k užívání (bod 28 rozsudku). Není nadto zřejmé, proč si vybral právě toto tvrzení otce, aniž se věnoval obdobně rozporným tvrzením matky [matka kupříkladu opakovaně vyjadřovala znepokojení, že otec míval v přítomnosti dcery - již od jejího útlého věku - erekci (č. l. 1, 42), na straně druhé k přímému dotazu OSPOD uvedla, že se otec v přítomnosti dcery nikdy nechoval nevhodně (č. l. 37); taktéž tvrdila, že hradí náklady na výživu a potřeby dětí ve vyšším rozsahu, než bylo s ohledem na výši jejich příjmů ve skutečnosti možné (bod 16 rozsudku obvodního soudu)]. Tento selektivní a nerovný přístup proto svědčí o tom, že skutkový závěr městského soudu o sklonu otce k fabulacím a manipulacím naplňuje znaky svévole.

V/b.(iv.) Vyšší pracovní vytížení otce

44. Dalším důvodem, pro který se obecné soudy (resp. pouze městský soud) nepřiklonily ke střídavé péči obou rodičů, je pracovní vytížení otce. Otec dle závěru městského soudu nemá možnost přizpůsobit své pracovní aktivity potřebám dětí, na rozdíl od matky pracující pouze ve velmi omezeném rozsahu.

45. V první řadě není zřejmé, na čem městský soud tento svůj závěr založil. Otec při účastnickém výslechu uvedl, že si může svou pracovní dobu organizovat sám (viz zvukový záznam č. l. 112 a bod 29 rozsudku městského soudu); další dokazování městský soud v této souvislosti neprováděl.

46. Argumentace městského soudu je ovšem nepřijatelná i v obecné rovině. Pracovní vytížení rodičů může být sice obecně zvažováno při rozhodování o péči (srov. nálezn sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 30). Pokud však již nezletilý navštěvuje předškolní či školní zařízení, může tvořit překážku střídavé péče pouze v mimořádných případech, které brání rodiči postarat se o dítě v delších časových úsecích, jako např. voják na zahraniční misi či řidič kamionu s dlouhodobými cestami do zahraničí; standardní poměr podle zákoníku práce - byť by byl i z různých hledisek náročný - k takovým výjimkám nepatří (podrobně viz nálezn sp. zn. I. ÚS 3065/21, bod 52). Žádné takové mimořádné okolnosti však v posuzovaném řízení nebyly prokázány (ba ani tvrzeny).

47. Stejně tak nemůže překážku střídavé péče založit okolnost, že jeden z rodičů nezletilého navštěvujícího předškolní či školní zařízení pracuje pouze na částečný úvazek, zatímco druhý rodič pracuje v rozsahu plného pracovního úvazku. V opačném případě by byl druhý rodič fakticky nucen svůj pracovní úvazek taktéž omezit, aby se střídavé péče domohl; takový závěr je však nepřijatelný (a rovněž koliduje s pravidlem potenciality výdělnku podle § 913 odst. 2 věta první občanského

zákoníku). Ani okolnost, že matka pracuje oproti otci na kratší pracovní úvazek, proto není důvodem pro vyloučení střídavé péče obou rodičů.

48. Nepřípustný je i nesouhlas městského soudu se zapojením prarodičů do výchovy dětí. Přestože je primární odpovědnost za realizaci péče o nezletilého na rodiči, zapojení osob blízkých rodiči (a potažmo dítěti) je jevem naprosto běžným a naopak v mnohém prospěšným; opět se proto nejedná o argument proti střídavé péči (srov. nález sp. zn. I. ÚS 3065/21, bod 53).

V/b.(v.) Zaměnitelnost střídavé péče a výlučné péče s "rozšířeným", resp. "nadstandardním", stykem

49. Obecné soudy v napadených rozsudcích charakterizovaly jimi zvolené - a matkou prosazované - řešení jako výlučnou péči matky s "rozšířeným stykem" otce (viz bod 15 rozsudku obvodního soudu), resp. stykem "v nadstandardním rozsahu" (viz bod 38 rozsudku městského soudu); styk s dětmi přitom stěžovateli stanovili v rozsahu přibližně čtyř dní (a čtyř nocí) ve 14denním cyklu. Sluší se poznamenat, že takový styk vnímá Ústavní soud spíše za standardní, s ohledem na společenský vývoj v posledních letech podpořený i zdejší judikaturou (shodně nález sp. zn. I. ÚS 3065/21, bod 58).

50. Obvodní soud přitom - bez bližšího odůvodnění - konstatoval, že považuje za lhostejné, zda se jím určený model péče nazývá péčí výlučnou nebo střídavou (viz bod 15 rozsudku). Tento právní názor však ve světle judikatury Ústavního soudu neobstojí. Dle Ústavního soudu naopak není lhostejné, zda obecné soudy zvolí model výlučné péče s širokým stykem pro nerezidentního rodiče nebo nestejněměrné střídavé péče. Pokud jsou naplněna shora diskutovaná kritéria pro stanovení střídavé péče (čemuž zpravidla nasvědčuje okolnost, že obecný soud výslovně přiznal nepečujícímu rodiči "nadstandardní" rozsah styku), je střídavá péče - byť i nestejněměrná - preferovaným řešením; výlučná péče v takovém případě představuje výjimku, kterou je obecný soud povinen přesvědčivě odůvodnit, a zároveň nastínit podmínky, za nichž by byla střídavá péče v budoucnu realizovatelná (srov. nález sp. zn. I. ÚS 3065/21, body 60 a 61).

51. Pro úplnost Ústavní soud dodává, že odklon od střídavé péče ve prospěch výlučné péče s "nadstandardním" stykem nelze odůvodnit ani tím, že se stěžovateli nepodařilo prokázat tvrzení, že ho matka vylučuje z rozhodování o záležitostech týkajících se dětí (srov. bod 37 rozsudku městského soudu). Tento závěr je nadto rozporný s bezprostředně navazujícím konstatováním městského soudu, že "[j]e třeba znovu připomenout, že takto byl nastaven funkční model rodiny i v době společného soužití rodičů" (bod 37 rozsudku); toto zjištění navíc městský soud patrně pouze převzal z tvrzení matky.

V/b. Aplikace na projednávaný případ - styk otce s dětmi

52. Ústavní soud přezkoumal i námitky týkající se výroků napadených rozsudků, jimiž obecné soudy určily rozsah styku stěžovatele s dětmi. Považuje však za nutné vytknout před závorku, že osud posuzovaných výroků závisí na výsledku opětovného rozhodnutí o formě péče.

53. První okruh stěžovatelových námitek směřuje proti mechanismu určení termínů styku s dětmi v průběhu letních prázdnin. Předně nelze přisvědčit jeho argumentu, že rozhodnutí je pro něj překvapivé, neboť vychází z doplnění závěrečného návrhu matky, s nímž neměl možnost se seznámit. Stěžovatel měl příležitost na matčin návrh reagovat ve svém odvolání, což i učinil (viz č. l. 91); na svých procesních právech tak zkrácen nebyl. Z hlediska Ústavního soudu se nejvíce problematickým ani vlastní závěr o potřebě pevného stanovení termínů prázdninového styku v případě, že se rodiče nejsou schopni na rozvrhu dohodnout. To však v posuzované věci prokázáno nebylo. Obecné soudy učinily skutkový závěr o nemožnosti dohody pouze na základě tvrzení matky, jež otec ve svém odvolání (tj. při nejbližší možné příležitosti) rozporoval (viz č. l. 91); ze soudního spisu plyne, že každý z rodičů popisuje okolnosti nalézání dohody na prázdninovém režimu dětí zcela odlišně.

Skutkový závěr je proto nutno označit za svévolný.

54. Stěžovatel dále brojí i proti rozhodnutí obecných soudů, že místem předání dětí během prázdninového styku s otcem bude bydliště matky. Odkaz na právní závěry nálezu sp. zn. III. ÚS 1279/21 není zcela přiléhavý, neboť tento nález primárně řeší vyvážení překážek spojených se zajištěním styku dítěte s rodičem na větší vzdálenost. V posuzované věci se však bydliště rodičů nachází v relativně těsné blízkosti. Stěžovatelem rozporované řešení se navíc týká pouze případů styku o prázdninách a svátcích. Těžko tak lze uvažovat, že by tvrzené pochybení dosahovalo intenzity porušení ústavně zaručených práv stěžovatele.

VI. Závěr

55. V napadených rozsudcích chybí pečlivá úvaha a odůvodnění, co ve skutečnosti brání střídavé péči o děti, a to i nestejněměrné, kterou stěžovatel v řízení navrhoval. Městský soud sice formálně citoval z judikatury Ústavního soudu kritéria nutná pro posuzování nejlepšího zájmu dítěte v řízení o úpravě výchovných poměrů, jejím požadavkům však nedostál. Obecné soudy ve skutečnosti založily svůj závěr na důvodech, jež nemohou jako překážka pro stanovení střídavé péče obstát; na některých místech přitom přihlédly k neprokázaným tvrzením a na jiných naopak důkazně opomenuly skutečnosti, jež jsou pro rozhodnutí o svěřeni dětí do střídavé péče relevantní. Obecné soudy tak nedostály své povinnosti přesvědčivě a srozumitelně odůvodnit svůj právní závěr, že není v nejlepším zájmu dětí být ve střídavé (byť i nestejněměrné) péči obou rodičů. Tím porušily právo stěžovatele na péči o děti a jejich výchovu podle čl. 32 odst. 4 Listiny a na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

56. Na základě výše uvedeného Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu rozhodl, jak je ve výroku nálezu uvedeno.

57. Bude povinností obecných soudů, aby - vázány právním názorem Ústavního soudu vysloveným v tomto nálezu (čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky) - ve věci znovu rozhodly a své rozhodnutí náležitě odůvodnily.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)